

vrijdag

18.03.2016

20.00 Kamermuziekzaal

19.15 Inleiding door

Ignace Bossuyt

Rinaldo Alessandrini

Van Frescobaldi naar Bach

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Foto: © Sébastien Van Mallegheem

Fototentoonstelling

SÉBASTIEN VAN MALLEGHEM

The Ruins of Power

27.01 — 17.04.16

Freelance-fotograaf Sébastien Van Mallegheem graaft zich meestal diep in in zijn onderwerp. Zo verbleef hij lange tijd in de spookstad Bab Al-Aziza. Dit voormalig paleis van dictator Khaddafi werd zoals de meeste van zijn machtsymbolen na zijn val geplunderd en vernietigd. Kort daarop ontvluchtten 150 arme families de gevaren van Tripoli om in deze 'veiliger' omgeving te (over)leven. Hopend op een betere toekomst ...

www.sebastienvanmallegheem.eu

concertgebouwcafé

wifi access

free press

wo — za vanaf 11 uur
Op dagen met een voorstelling
open vanaf een uur voor aanvang.

info & reservaties
cafe@concertgebouw.be
of +32 50 47 69 99

't Zand 34
8000 Brugge
www.concertgebouw.be

Uitvoerder en programma

Rinaldo Alessandrini: klavecimbel

—

Girolamo Frescobaldi (1583-1643)

Cento partite sopra passacagli, uit *Toccate d'intavolatura* (1637)

Giovanni Picchi (1572-1643)

Toccata

Giovanni Picchi

Balli d'Arpicordo

- Ballo alla polacha con il suosaltrello
- Ballo ongaro con il suo balletto
- Ballo ditto il Picchi

Bernardo Pasquini (1637-1710)

Partita in F

- Allemanda
- Corrente
- Giga

Alessandro Scarlatti (1660-1725)

Toccata in a

— pauze —

Dieterich Buxtehude (ca.1637-1707)

Prelude en fuga in g, BuxWV163

Georg Böhm (1661-1733)

Praeludium, Fuge & Postludium in g

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Aria variata alla maniera italiana, BWV989

- Aria
- Variatie 1: largo
- Variatie 2
- Variatie 3
- Variatie 4: allegro
- Variatie 5: un poco allegro
- Variatie 6: andante
- Variatie 7: allegro
- Variatie 8: allegro
- Variatie 9
- Variatie 10

Johann Sebastian Bach

Capriccio sopra la lontananza del suo fratello diletto, BWV992

- Arioso: Adagio. Ist eine Schmeichelung der Freunde, um denselben von seiner Reise abzuhalten.
- Andante. Ist eine Vorstellung unterschiedlicher Casuum, die ihm in der Fremde könnten vorfallen.
- Adagiosissimo. Ist ein allgemeines Lamento der Freunde.
- Allhier kommen die Freunde (weil sie doch sehen, daß es anders nicht sein kann) und nehmen Abschied.
- Allegro poco. Aria di postiglione.
- Fuga all'imitatione di Posta.

DOMEIN
RINALDO
ALESSANDRINI

FOCUS
SCARLATTI

KLAVIER

Met de steun van Piano's Maene

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Een eeuw sprankelende klaviermuziek uit Italië en Duitsland

Vanaf zijn jeugd jaren was Johann Sebastian Bach vertrouwd met de klaviermuziek van Girolamo Frescobaldi, die een veelzijdig – en zelfs na een volle eeuw nog erg populair – oeuvre naliet. Op zijn naam staan improviserende *toccatas*, contrapuntische *ricercas*, *canzona's* en *fantasia's* (voorvormen van de fuga) en variaties op een ostinate basformule (een steeds herhaalde baslijn), composities die op Bach een duurzame indruk nalieten en hem inspireerden tot gelijkaardige werken. Een meesterlijke variatieroom is Frescobaldi's *Cento partite sopra passacagli*, uitgegeven in 1637. Op basis van een ostinate basformule bouwt Frescobaldi honderd variaties die zijn typische stijl op en top demonstreren: grillige melodische en harmonische wendingen gaan hand in hand met verrassende ritme- en metrumwisselingen.

Binnen deze context van vrije fantasie en improvisatie past de *Toccat* van Frescobaldi's tijdgenoot Giovanni Picchi perfect. Uit 1621 dateert een interessante bundel klaviermuziek van Picchi, waarin een aantal dansen zijn opgenomen die onder andere geïnspireerd zijn door Hongaarse en Poolse modellen. Dansen en danspatronen bleven de ganse barok populair, vaak in gestileerde vorm, 'kunstlich elaboriert' in de Duitse terminologie, waarbij het oorspronkelijke danskarakter vaak wordt verdoezeld door 'geleerde' ingrepen, zoals contrapunt of verfijnde ornamenten. Contrasterende dansen werden samengevoegd tot een suite (of partita), waarbij geleidelijk enkele dansen tot het vaste repertoire gingen behoren, onder meer de *allemanda*, de *corrente* en de *giga* (de

Italiaanse varianten van de in Duitsland en Frankrijk populaire *allemande*, *courante* en *gigue*) in de *partita's* van Bernardo Pasquini. Pasquini was vooral actief in Rome, waar hij musiceerde samen met de vioolvirtuoso Arcangelo Corelli en met Alessandro Scarlatti. Zij vormden samen een gerenommeerd trio van componisten, die in 1706 als eerste musici werden toegelaten tot de Arcadische Academie, een intellectueel gezelschap dat een van de drijvende krachten was in het Romeinse cultuurleven. Scarlatti legde zich vooral toe op opera's en oratoria, maar componeerde ook enkele klavierwerken,

waaronder *toccatas*. Die zijn overwegend samengesteld uit contrasterende delen, die zowel verwijzen naar dansen en virtuoze improvisaties, als naar contrapuntische fuga's.

Een van de hoogtepunten uit de Duitse klaviermuziek van de 17e eeuw vormt het oeuvre van Dieterich

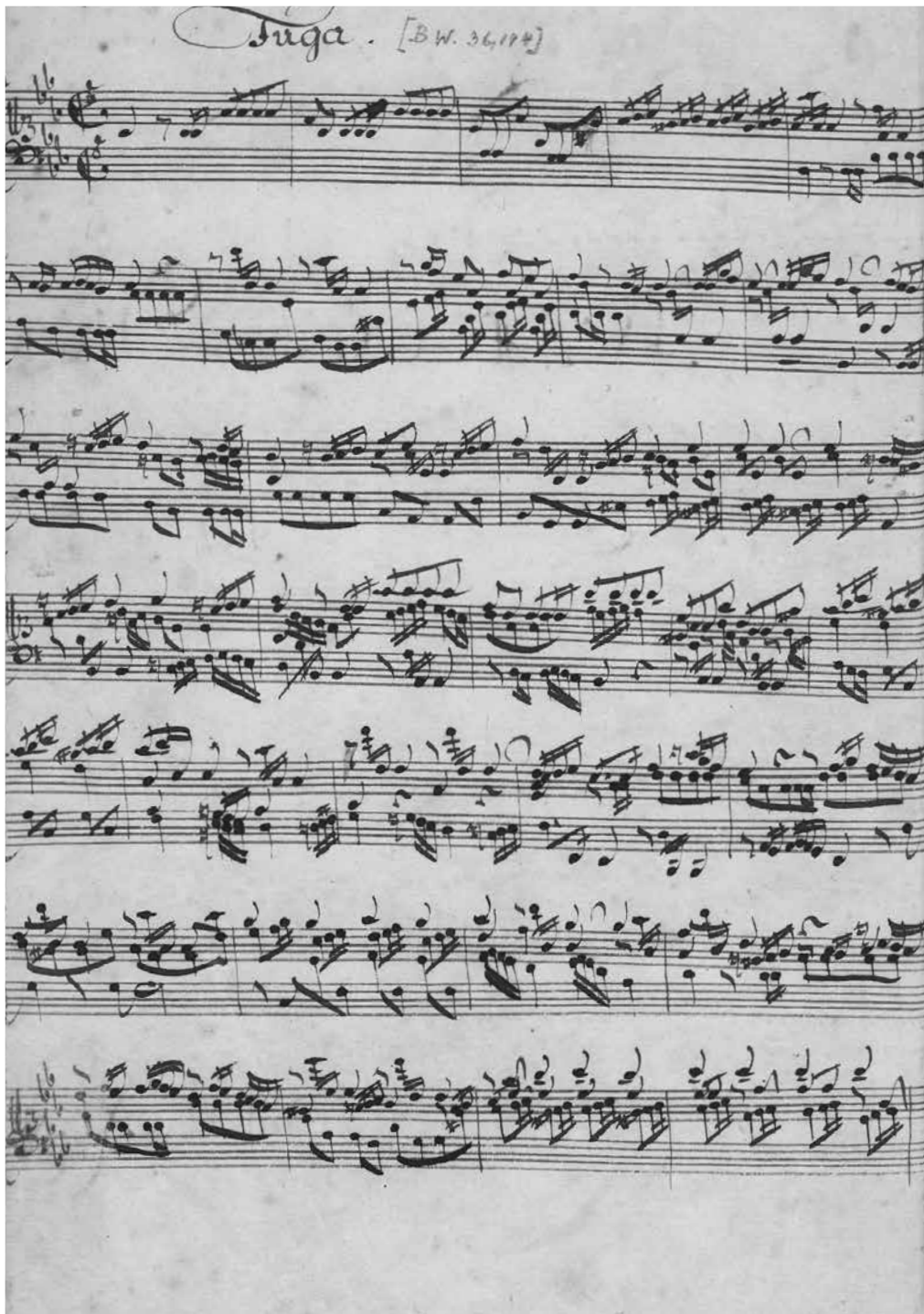
Buxtehude, de befaamde organist uit Lübeck. Zijn naam blijft onder meer verbonden aan de reis die de twintigjarige Bach in 1705 vanuit Arnstadt naar Lübeck ondernam om kennis te maken met Buxtehude en zijn fenomenale orgelspel. Zijn praeludia voor orgel met vaak spectaculaire pedaalsoli lieten een onuitwisbare indruk op Bach na. Enkele van de praeludia zijn zonder pedaal en lenen zich uitstekend voor een uitvoering op klavecimbel, zoals BuxWV163. Typisch voor Buxtehudes praeludia is de afwisseling tussen improvisatorische *toccat*fragmenten en contrapuntische, fugatische delen. In de *toccat*delen overheerst vaak de typisch Noord-Duitse 'stylus fantasticus', die refereert aan het werk van Frescobaldi.

Tot de onbetwiste meesterwerken uit de Duitse klaviermuziek van die tijd behoort het *Praeludium, Fuge und Postludium in g* van Georg Böhm, organist in Lüneburg, een hoogst originele compositie waarin Franse charme – let op de verfijnde ornamentiek in het fugathema – hand in hand gaat met een typisch Duitse diepgang in de expressie (cf. de improvisatorische hoekdelen). Ook het werk van Böhm liet sporen na in het oeuvre van Bach, vooral in zijn orgelcomposities op basis van koralen. Maar ook in de kunst van de variatie is Bach schatplichtig aan de Noord-Duitsers, maar evenzeer aan de componisten van de zogenaamde Midden-Duitse school, met als boegbeeld Johann Pachelbel.

Tot Bachs vroegste bijdragen tot de klaviermuziek behoren de *Aria variata* en het *Capriccio sopra la lontananza del suo fratello dilettissimo*. Beide composities zijn onder meer bekend uit het zogenaamde *Andreas Bach Boek*, dat een boeiende doorsnede biedt van de Duitse klaviermuziek kort voor en na 1700. Het is genoemd naar een van de vroegere eigenaars, Johann Andreas Bach (1713-1779), maar voor de samenstelling ervan stond de oudste broer van Bach in, Johann Christoph (1671-1721), een leerling van Pachelbel en de muziekleraar van de jonge Johann Sebastian toen die in 1795 wees werd. De *Aria variata* is de enige cyclus variaties die Bach voor klavecimbel schreef vóór de onvolprezen *Goldbergvariaties* uit 1741. In tegenstelling tot die laatste, die gebaseerd zijn op een ostinate basformule, bestaat de *Aria variata* uit een reeks van tien variaties op een melodisch thema dat in diverse gedaanten in de bovenstem verschijnt, in variërende tempi. Dit vroege werk getuigt van een verfijnde smaak, vooral in de diverse affectieve nuances van de variatiekunst, en van een grondige kennis van

de klaviertechniek. Het *Capriccio* ontleent zijn populariteit vooral aan het buitenmuzikaal programma, dat werd ingegeven door het afscheid van een niet nader bekende persoon – wellicht niet, zoals lange tijd werd gedacht, Bachs oudere broer Johan Jacob, die zich in 1704 als hoboïst aansloot bij de Zweedse militaire kapel. 'Fratello' betekende toentertijd niet alleen 'broer', maar ook geestesverwant of lid van een broederschap. Wat er ook van zij, het is een aanstekelijk werkje, waarin Bach elk deel voorziet van een interpreterend opschrift dat aansluit bij het weergegeven affect: 1. Arioso (smeebede van de vrienden om niet af te reizen), 2. Voorstelling van wat hem zoal kan overkomen, 3. Lamento: klacht van de vrienden (doorspekt met chromatiek en de typische 'zuchtfiguren'), 4. Afscheid van de vrienden, 5. Aria di postiglione en 6. Fuga all'imitatione di Posta (met nabootsing van de posthoornsignalen).

Ignace Bossuyt

Bachs handschrift van de Fuga all'imitatione di Posta, BWV92/6

Biografie

Rinaldo Alessandrini (IT) richt zich als klavecijnist, pianofortespeler, organist en leider van Concerto Italiano vooral op de Italiaanse muziek van de 17e en 18e eeuw, met een speciale voorliefde voor Monteverdi. Daarnaast treedt hij wereldwijd op als gastdirigent bij de Akademie für Alte Musik Berlin, Kammerorchester Basel, Orchestra of the Age of Enlightenment, de Duisburger Philharmoniker, Bergen Philharmonic Orchestra en vele andere. Als operadirigent leidde hij werken van Monteverdi, Vivaldi, Händel, Mozart en tal van minder gekende componisten daartussen, in prominente operahuizen en barokfestivals. Zo dirigeerde hij onlangs Caccini's *L'Euridice* tijdens de Festwochen Alte Musik Innsbruck, Bob Wilsons Monteverdi-producties in Teatro della Scala en Opéra de Paris, en *Così fan tutte* bij São Paulo Opera. Zijn opnames, al jaren exclusief bij Naïve met onder meer belangrijke bijdragen aan de Vivaldi Edition, worden steevast enthousiast onthaald.

Jordi Savall

vr 15.04.16 / 20.00 / Concertzaal
Hespèrion XXI & Jordi Savall / Mare nostrum

De oevers van de Middellandse Zee zijn de bakermat van onze mythologie, filosofie en theologie, maar ook het toneel van intense conflicten. Jordi Savall legt als altijd met muziek de verbanden tussen al die volken en culturen bloot. Het resultaat is van een rijkdom die ook wij inmiddels de onze mogen noemen.

Romina Basso

vr 20.05.16 / 20.00 / Kamermuziekzaal
Romina Basso & Latinitas Nostra / Lamento

Mezzosopraan Romina Basso sleurt met haar broeierige, bij momenten rauwe stem vol donkere kleuren haar publiek onherroepelijk mee in verdriet, woede en wanhoop. In dit concert kruipt ze in de huid van ongelukkige heldinnen in *lamenti* van Rossi, Carissimi, Monteverdi en anderen, briljant begeleid door het Griekse trio Latinitas Nostra. Puur en aangrijpend.

Het Concertgebouwcafé blaast tien kaarsjes uit!

En dat vieren we. Een smakelijke verfrissing vindt u op diverse plaatsen in het Concertgebouw.

wifi access

free press

wo — za vanaf 11 uur
Op dagen met een voorstelling
open vanaf een uur voor aanvang.

info & reservaties
cafe@concertgebouw.be
of +32 50 47 69 99

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
17 ZAND 34 BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket.
www.concertgebouw.be/services.

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV